

Türk və İslam dünyasının elmi-mədəni irsini qoruyan və yaşadan kitabxanalar

AMEA-nın Mərkəzi Elmi Kitabxanasının ixtisaslaşdırılmış fondları arasında zənginliyi ilə seçilən Şərq ədəbiyyatı fonduna üz tutan alimlərimizə bu fondun ən dəyərli nümunələrindən sayılan İslam ensiklopediyalarının müxtəlif illərdəki nəşrləri yaxşı tanışdır.

Əsrin mədəniyyət sərvəti olan İslam Ensiklopediyasını nəşr etdirərək dini-mədəni məzmun və tarixi-faktografik baxımdan bənzərsiz olan bu əsəri cəmiyyətə əlçatan etmək müqəddəs bir missiyadır. Bu qəbildən nəşrlərin ərsəyə gəlməsində, xüsusilə Türk dünyasında İslam mədəniyyətini, mənəvi-əxlaqi dəyərləri elmi şəkildə öyrənən və təbliğ edən İSAM-ın fəaliyyəti kifayət qədər geniş və çoxşaxəlidir. İSAM bu istiqamətdə milli və beynəlxalq elmi tədqiqat layihələrini, monoqrafik tədqiqatların aparılmasını, ensiklopedik nəşrlərin, dərgi toplusların işıq üzü görməsini, bu qəbildən biliklərin populyarlaşdırılmasını dəstəkləyir.

İslam Araşdırmaları Mərkəzinin TDV Kitabxanasına ehtiyac duyulan nəşrlərle əlaqədar rəsmi ianə müraciətinə və dəvətinə cavab olaraq bu ilin 16-20 dekabr tarixində Türkiyənin İstanbul şəhərinə ezamiyyədə olduq.

Mərkəzdə bizi İSAM Kitabxanası və Sənədlər üzrə menecer Mustafa Birol Ülker və həmkarları qarşıladılar. O, İstanbul Universitetinin Ədəbiyyat fakültəsinin Kitabxanaçılıq bölümünün məzunudur və İslam Araşdırmaları Mərkəzinin Kitabxana və Sənədlər Müdirliyinə qədər müxtəlif səviyyələrdə çalışmış təcrübəli bir mütəxəssisdirdi.

Mustafa Birol Ülkerin müşayəti ilə orada yaradılmış xidmət sahələri, fondlar, oxu zalları və digər şəhərciklərlə də tanış olduq. Mərkəzin sorgusuna əsasən gətirdiyimiz kitabların sərəhsini və təqdimatını təşkil etdik. AMEA Nəsimi adına Dilçilik İnstitutunun yenidən nəşr hazırladığı "Divanü Lügət-it-türk" (1-3 cildlər), "Türk mənşəli araxaizmlər lüğəti" və Vahidə Cəfərzadə və Mustafa Zərinin "Füthuş-Şam", Əbdürrəhim Ər-

Ezamiyyət təəssüratları

dəbili Şirvaninin "Məzhər üt-türki", Xədicə Heydərovanın "Nəsiminin dilində işlənən onomastik vahidlərin izahlı lüğəti", Lənkəran Regional Elmi Mərkəzinin direktoru filologiya üzrə fəlsəfə doktoru Əliyev Mehmanın "Yatmış mələkləri oymatmayın", "On yazıçı haqqında on səkkiz essə", "Mirzə Cəlil yağısı", "Mən konteksti düşünürəm" adlı kitablarını Türkiyənin İstanbul şəhərində yerləşən İSAM Kitabxanasına hədiyyə etdik.

Hədiyyə edilmiş kitab kolleksiyasına görə Mustafa Birol Ülker Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının prezidenti akademik İsa Həbibbəyliyə təşəkkür və minnətdarlıq məktubu da təqdim etdi.

Onu da qeyd edək ki, İslam Tarix Sənət Və Mədəniyyət Araşdırma Mərkəzinin (Research Centre For Islamic History, Art and Culture - IRCICA) Kitabxana və Arxivlər Departamentində (IRCICA) görüşlərimiz də əhəmiyyətli və yaddaqalan oldu.

1980-ci ildə İslam Əməkdaşlıq Təşkilatının (İÖT) törəmə təşkilatı olan

IRCICA çərçivəsində Kitabxana və Arxiv Departamentinin yaradılması qərara alınıb. Kitabxana 2017-ci ildən etibarən İstanbul tarixi yerlərindən biri olan Cağaloğluda Ulu Porte kompleksi daxilində işlərini davam etdirir. IRCICA Kitabxana və Arxivlər Departamenti müxtəlif növ və formatlarda zəngin kolleksiyalarını, əsasən tarix, coğrafiya, din, elm, fəlsəfə, incəsənət, memarlıq və ədəbiyyat mövzularında dünyanın hər yerindən istifadəçilərə təqdim etməklə işin sahələrində tədqiqat və araşdırmalara dəstək verir. İslam mədəniyyəti və sivilizasiyasına dair kolleksiyaları qorumaq, inkişaf etdirmək və gələcək nəsillərə ötürmək missiyası ilə cəmiyyətə xidmət edir.

Müşahidə etdiyimiz yeniliklər, istifadəçi üçün açıq və əlverişli şəraitdə yerləşdirilmiş fondlarla işin şəkilli və bütün bu gördüklərimiz təcrübəmiz üçün faydalı oldu.

Növbəti görüşümüz Süleymaniyyə Əlyazma Kitabxanasında oldu. İstanbul Süleymaniyyə rayonunda yerləşən bu kitabxana 1927-ci ildə yaradılıb. Osmanlı dövründə əsas qoyulan kitabxana mühüm İslam kolleksiyasına malikdir və nadir əsərlərdən ibarətdir. Hazırda Süleymaniyyə Kitabxanası türk-islam mədəniyyətinin əsas qaynaqları olan ərəb hərfləri ilə yazılmış əlyazma və köhnə çap əsərlərini özündə cəmləşdirən, yerli və xarici tədqiqatçılara beynəlxalq səviyyədə xidmət göstərən bir qurumdur. Burada neqqaşlıq, xəttatlıq, miniatur kimi ənənəvi sənətlərin ən yaxşı nümunələrini görmək mümkündür. Bu əsərlər arasında dünyada bənzəri olmayan nüsxələr və ya sultanlara həsr olunmuş çox qiymətli əlyazmalar var. Elektron kataloqda axtarış parametrləri beynəlxalq standartlar, Şərq xalqlarına məxsus yerli milli bioqrafik təatma alqoritmləri nəzərə alınmışdır. Kitabxanada əlyazmaların qorunmasını təmin edən fiziki-kimyəvi, bioloji xarakterli parametrlərin nəzərə alındığı xüsusi mühafizə sistemləri təmin edilmişdir. Rə-

qəmsallaşdırma prosesləri xüsusi şərtlərlə həyata keçirilir.

Kitabxanalardan aldığımız təəssüratlar çox müsbət, səmərəli və perspektivlidir. Çünki Türk dünyasında elmi-mədəni əlaqələrin təməlinə kitabxanalar kimi müqəddəs bilik məbədləri mövcuddur və onların varlığı inkişafı, tanınması, yenilənməsi, əlaqələrinin genişlənməsi Türk dünyasının birliyinə gedən həm əski, həm də yeni salınan magistral yollarıdır. Bu yollarda atdığımız bütün adamlar gələcəyimizə hesablanıb.

Ezamiyyətimiz zamanı gərəkli və səmərəli görüşlərimiz Bəyazıt Dövlət Kitabxanasında davam etdi. Kitabxana yüksək texnoloji əsaslarla oxucularının hər bir ehtiyacını qarşılamağa hazır olan bir təşkilatdır. 1884-cü ildə əsas qoyulmuş kitabxanaların tarixinə dair məlumat aldıq, bir milyondan artıq kitab və digər çap əsərləri, əlyazmalardan ibarət fondları və təqdim etdiyi xidmətlərlə əyani tanış olduq. Burada oxuculara nəzarət deyil, sözün əsl mənasında mədəni və dinamik bibliografik xidmət növlərinin təqdiminin şahidi olduq.

Bəyazıt Dövlət Kitabxanası ilə bu tanışlıq üçün başqan Ramazan Mindərə, Aysel xanıma, Van Yüzüncü İl Universiteti Ədəbiyyat Fakültəsinin Tarix Bölümü professoru Cavid Qasimova təşəkkür edirik.

Qardaş Türkiyənin yuxarıda adlarını çəkdiyimiz və yığcam məlumatlarla kifayətləndiyimiz kitabxanalarla qarşılıqlı informasiya mübadiləsinə, rəqəmsallaşma və modernləşmə proseslərinin texnoloji əsaslarının öyrənilməsinə və səmərəli elmi əlaqələrə müsbət təsir edəcək görüşlərimizin reallaşmasını himayə edən Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının və Nəsimi adına Dilçilik İnstitutunun rəhbərliyinə minnətdarlığımızı bildiririk.

Sevil ZÜLFÜQAROVA
AMEA-nın Nəsimi adına Dilçilik
Institutunun kitabxana müdiri